

LIGA OCHRONY PRZYRODY

istnieje od 1928 r. organizacja pożytku publicznego nr KRS 0000113431

ZARZĄD OKRĘGU ŁÓDZKIEGO

90-430 Łódź, ul. Piotrkowska 113 tel. / fax. 0-42 633-30-45 biuro czynne: wtorki, środy w godzinach 11⁰⁰ - 15⁰⁰

konto BGŻ S.A. w Łodzi 36-2030-0045-1110-0000-0020-5000

www.loplodz.toya.net.pl

loplodz@toya.net.pl

OBECNOŚĆ **LIGI OCHRONY PRZYRODY** W SZKOLE PODSTAWOWEJ

Ochrona przyrody wśród dawnych plemion wynikała z wierzeń religijnych. Ludy te uznawały różne osobliwości przyrodnicze, a także stare sędziwe drzewa za wartości, które należy otaczać czcią i bogobojnym szacunkiem. Do czasów obecnych wśród wielu ludów istnieje tradycyjna konieczność uznawania tych tworów przyrody za boskie i nietykalne.

Początki europejskich działań ochronnych, to wydany w Zurychu w 1535 r akt ochrony ptaków śpiewających, uznanych za niszczycieli szkodników leśnych, zakaz wycinania lasów ogłoszony w 1671 r przez króla Danii Chrystiana V, a także ukaz cara Piotra I z początków XVIII w, dotyczący wycinania lasów w Rosji. Także polscy królowie widzieli konieczność ochrony różnych gatunków – ochrona bobra powstała dzięki królowi Bolesławowi Chrobremu, tur podlegał ochronie prawnej zarządzeniem z 1597r wydanym przez króla Zygmunta III. Czasy nam bliższe – to ogłoszona przez Sejm Krajowy w 1868 r ustawa o ochronie prawnej świstaka i dzikich kóz w Tatrach, wydanie drukiem w 1910 r dokumentu „ochrony godne drzewa i zbiorowiska roślin”.

Ukazujące się różne artykuły na temat konieczności podejmowania działań chroniących zagrożone gatunki zwierząt i roślin, powodowały wzrost zainteresowania tymi zagadnieniami w społeczeństwie. Efektem pracy wielu światłych przedstawicieli nauki i kultury, w 1920 r powołano do życia Państwową Radę Ochrony Przyrody. Do czasu wybuchu II Wojny Światowej, PROP przyczyniła się do utworzenia 180 rezerwatów przyrody, ochroną pomnikową objęto około 4,5 tysiąca obiektów przyrodniczych, ustawowo określono ochronę gatunkową roślin i zwierząt, a co najbardziej istotne – powstały pierwsze Parki Narodowe: Białowiecki, Wielkopolski, Babiogórski i Pieniński.

PROP zainicjowała powstanie 9 stycznia 1928 r w Warszawie Stowarzyszenia o nazwie: **Liga Ochrony Przyrody**, której głównym celem od ponad 80 lat jest systematyczna realizacja n/w wartości:

- *kształtowanie właściwych postaw człowieka a szczególnie dzieci i młodzieży przez ukazywanie bogactwa, piękna i znaczenia przyrody, budzenie jej umiłowania i poszanowania, szerzenie zrozumienia celów ochrony przyrody i środowiska, oraz problemów i zagrożeń*
- *zabieganie o zachowanie, zrównoważone użytkowanie, oraz odnawianie zasobów, tworów i składników przyrody będących dziedzictwem i bogactwem narodowym*
- *kształtowanie opinii publicznej w duchu troski o ochronę przyrody*
- *upowszechnianie wiedzy o przyrodzie i jej ochronie, oraz kształtowanie kultury i etyki ekologicznej*

Ekosystemy istniejące na Ziemi od tysięcy lat są wynikiem procesów naturalnych. Jednak **destrukcyjna działalność człowieka**, poczynając od zmian prymitywnych, przekształcających przyrodę przy pomocy ognia i prostych narzędzi, przeszła do bardziej skutecznych, realizowanych na skalę przemysłową. Proceder ten zmienia istniejącą szatę roślinną przez karczowanie lasów w celu pozyskania drewna do różnych celów: od budowy statków i domów, do opalania w piecach. Obszary trawiaste i stepowe przekształca się w pola uprawne, a rabunkowa gospodarka bogactw naturalnych zmienia znaczne obszary środowiska w księżycowy krajobraz. Również nadmierne pozyskiwanie roślin i zwierząt powoduje unicestwienie szeregu gatunków, a wprowadzanie obcych gatunków dodatkowo niszczy środowisko naturalne.

Przedstawione poniżej opracowanie ma na celu zapoznanie uczniów z zagadnieniami, które powinny być przez nich poznane już na początku edukacji szkolnej. Biorąc pod uwagę zróżnicowaną percepcję dzieci i młodzieży, program znajomości podstaw ekologii w zakresie edukacji przyrodniczej

przedstawiony przez Ligę Ochrony Przyrody, opracowano odrębnie dla dzieci z klas I do III, oraz młodzieży uczącej się w klasach IV – VI.

ZNAJOMOŚĆ PODSTAW EKOLOGII DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

ETAP I - podstawowe zagadnienia wynikające z otaczającego środowiska (klasy I do III)

Poznanie świata roślin i zwierząt:

- poznanie roślin i zwierząt w najbliższym otoczeniu ucznia
- zachowanie roślin w czterech porach roku – rośliny domowe i ogrodowe
- pożytek dla środowiska roślinnego ze strony zwierząt np.: niszczenie szkodników przez ptaki
- zagrożenie dla środowiska ze strony ludzi np.: wypalanie traw, zatrucie wody i powietrza
- znaczenie wody w środowisku przyrodniczym
- dokarmianie zwierząt dziko żyjących w okresie zimowym – pokarm, sposoby i miejsca

Rozumienie zjawisk atmosferycznych:

- podstawowa znajomość zagrożeń ze strony burzy, powodzi i tp., właściwe zachowanie się w tych warunkach zmniejszające niebezpieczeństwo
- umiejętność nazywania zjawisk atmosferycznych w poszczególnych porach roku, oraz stosowne zachowanie się – ubiór dostosowany do pory roku, ostrożność w okresie zimowym (ślizganie się na zamrzniętych akwenach) i latem (kąpiel w nie strzeżonych wodach)
- umiejętność korzystania z prognoz pogodowych

Wykorzystywanie wiedzy ekologicznej

- określanie typowych roślin i zwierząt dla różnych regionów geograficznych
- poznanie życia w ekosystemach leśnych – drzewa i krzewy w lasach, zwierzęta leśne
- poznanie życia w ekosystemach wodnych – rośliny i zwierzęta wodne
- wykonywanie doświadczeń przyrodniczych i wiązanie przyczyn ze skutkami
- podejmowanie działań na rzecz ochrony przyrody w swojej grupie wiekowej

ETAP II - korzystanie ze zdobytej wiedzy przyrodniczej (klasy IV do VI)

Poznanie zjawisk zachodzących w przyrodzie

- prawidłowa zasada uczenia się i umiejętność jej stosowania, oraz sposoby eliminacji czynników negatywnych przy zdobywaniu wiedzy
- urządzenie miejsca do nauki ułatwiające przyswajanie wiedzy
- uzasadnienie planowania zajęć i jej prawidłowa realizacja
- umiejętność korzystania z przedmiotów ułatwiających obserwacje przyrodnicze np.: mikroskop, lupa, lornetka – znajomość działania i prowadzenie obserwacji przyrodniczych
- obserwacja roślin i zwierząt hodowanych przez człowieka np.: w pracowni przyrodniczej, zasada właściwego postępowania z nimi
- podstawowa znajomość roślin, które zawierają szkodliwe lub trujące dla człowieka substancje
- poznanie zmysłów człowieka, które umożliwiają obserwację przyrody a także zachowanie, nie powodujące zagrożenia dla obserwatora

Prowadzenie obserwacji terenowych

- zasada posługiwania się mapą w terenie
- umiejętność identyfikacji miejsca w terenie na podstawie mapy topograficznej
- posługiwanie się podziałką mapy dla określenia odległości w terenie
- wykonywanie pomiarów w terenie dla potwierdzenia przyjętych odległości z mapy
- rozróżnianie na mapie poziomnicowej nierówności terenu
- obserwacja faz rozwojowych roślin i ich dokumentowanie
- wykonywanie i opisywanie prostych doświadczeń, potwierdzających istnienie powietrza oraz ciśnienia atmosferycznego, zbudowanie prostego wiatromierza i umiejętność korzystania z niego
- znajomość nazw składników pogodowych – temperatura powietrza, ciśnienie atmosferyczne, opady, siła i kierunek wiatru – stosowane przyrządy i nazwy jednostek pomiaru

- opisywanie oraz porównanie cech pogodowych dla czterech pór roku, a także zależność od takich czynników jak: Słońce, długość dnia, temperatura powietrza
 - rozpoznawanie w terenie składników krajobrazu
 - wskazywanie charakterystycznych czynników warunkujących życie na lądzie
 - obserwacja i nazwanie typowych organizmów lasu, łąki, pola uprawnego
 - opisanie przystosowania zewnętrznej budowy i czynności życiowych organizmów lądowych do środowiska w oparciu o prowadzone obserwacje
 - rozpoznawanie i nazwanie warstw lasu, znajomość panujących w nim warunków
 - prowadzenie obserwacji cieku wodnego, zachodzących zjawisk wynikających z prędkości przepływu wody
 - rozróżnianie i opisanie rodzajów wód powierzchniowych
 - prowadzenie obserwacji i nazwanie typowych roślin i zwierząt żyjących w jeziorze lub rzece, opisanie przystosowania budowy zewnętrznej i czynności życiowych do środowiska wodnego
 - przedstawienie prostych zależności pokarmowych występujących w środowisku wodnym
 - prowadzenie obserwacji i prostych doświadczeń, wykazujących zanieczyszczenie w najbliższym otoczeniu – powietrza, wody, gleby
 - wpływ codziennego zachowania w miejscu przebywania na stan środowiska
 - proponowanie działań sprzyjających środowisku przyrodniczemu
 - podanie przykładów miejsc w najbliższym otoczeniu, w których na skutek działalności człowieka zaszyły zmiany korzystne lub niekorzystne dla przyrody
 - podanie przykładów wpływu środowiska na zdrowie człowieka
 - uzasadnienie konieczności segregacji odpadów, co daje możliwość ich recyklingu
 - uzasadnienie konieczności oszczędnego gospodarowania energią elektryczną, odnawialne źródła energii elektrycznej – elektrownie wodne, wiatrowe
- Znajomość prawnych form ochrony przyrody**
- formy ochrony przyrodniczej stosowane w Polsce, umiejętność wskazania na mapie Parków Narodowych, podanie przykładów rezerwatów przyrody, oraz pomników przyrody i gatunków objętych ochroną znajdujących się w okolicy pobytu ucznia
 - gatunki roślin i zwierząt, objętych ochroną prawną – z czego wynika konieczność takich prawnych uwarunkowań
 - ochrona wód powierzchniowych i źródeł wody – ochrona przed ściekami
 - ochrona powietrza atmosferycznego – zanieczyszczenie pyłami i gazami toksycznymi
 - ochrona gruntów – zanieczyszczenie chemikaliami, zagrożenie erozją
 - ochrona gatunkowa i okresowa zwierząt, wynikająca z przepisów związków: PZW i PZŁ

Udział młodzieży w PROGRAMIE EDUKACYJNYM, skierowanym do realizacji przez SZKOLNE KOŁA LOP

Przedstawiony uczniom dwuetapowy program Ligi Ochrony Przyrody, służący poznaniu zagadnień związanych z ochroną środowiska naturalnego wskazuje te tematy, których znajomość rozbudza zainteresowanie ważnymi dla każdego młodego człowieka problemami, związanymi z istnieniem życia na Ziemi i postępowaniem, zapewniającym ciągłość istnienia roślin i zwierząt.

W przedstawianym do realizacji programie edukacyjnym Zarządu Okręgu Łódzkiego Ligi Ochrony Przyrody przez Szkolne Koła LOP, **proponujemy uczniom udział w akcjach przyrodniczych**, gdzie będzie można **wykorzystać praktycznie** program znajomości podstaw ekologii opracowany przez Ligę.

- Tydzień Czystości Wód
- Międzynarodowy Dzień Ziemi
- Dni Lasu
- Światowy Dzień Ochrony Środowiska
- Sprzątanie Świata
- Dni Ochrony Przyrody
- Ratujmy Łódzkie Kasztanowce

Tematyka tych akcji nawiązuje do wyżej przedstawionego programu dla uczniów szkół podstawowych. Szereg zagadnień tam wyszczególnionych, ma bezpośrednie odniesienie do proponowanych akcji, umożliwiając uczniom bliższe i głębsze poznanie możliwości ochrony przyrody. Poza tym, program ujmuje jedynie hasłowo udział uczniów w bardzo szerokiej tematyce związanej z ochroną środowiska, która w Szkolnych Kołach LOP może zostać znacznie rozszerzona i pogłębiona. A to zależy jedynie od zainteresowania uczniów i pomocy Nauczyciela – Opiekuna Szkolnego Koła LOP.

Drugim równie ważnym czynnikiem pogłębiającym wiedzę przyrodniczą uczniów, jest ich **udział w wielu konkursach przyrodniczych**, organizowanych przez Ligę Ochrony Przyrody.

- Konkurs na **najlepiej pracujące Szkolne Koło LOP** – uczestniczą w nim wszyscy uczniowie, a do oceny brany jest udział w akcjach i konkursach, organizowanie różnych zajęć na terenie szkoły (konkursy własne, gazetki przyrodnicze, opieka nad zwierzętami i tp.)
- Konkurs **dendrologiczny – znam drzewa i krzewy**, należy wykazać się znajomością gatunków, oraz morfologią drzew (forma konkursu dwuetapowa)
- Konkurs **ornitologiczny – jaki to ptak**, należy rozróżniać poszczególne ptaki, a także rozpoznawać ich głosy (forma konkursu dwuetapowa)
- Konkurs „**mój las**” - realizacja w formie opisowej, skierowana do czterech kategorii wiekowych:

I kategoria	- klasy I do III	wiek	7 do 10 lat
II kategoria	- klasy IV do VI	wiek	11 do 12 lat
III kategoria	- gimnazja	wiek	13 do 15 lat
IV kategoria	- szkoły ponadgimnazjalne	wiek	16 do 18 lat
- Konkursy **artystyczne – w zakresie fotografii przyrodniczej**, w różnych edycjach tematycznych
- Konkursy **artystyczne – w zakresie poetyckim**, na różne tematy przyrodnicze

Szczegóły regulaminowe poszczególnych konkursów znajdują się na stronie internetowej Zarządu Okręgu Łódzkiego Ligi Ochrony Przyrody.

Istotnym zagadnieniem organizacji konkursów, jest ich wysoki poziom merytoryczny, co znalazło uznanie Kuratorium Oświaty. Konkursy charakteryzujące się corocznie tym samym kryterium tematycznym, a więc: dendrologiczny, ornitologiczny, oraz artystyczny zostały zaliczone w poczet konkursów, objętych patronatem Kuratorium. Daje to wymierną wartość laureatom tych konkursów, a mianowicie: poza nagrodą za otrzymaną lokatę, dostają dodatkowe punkty na świadectwie szkolnym, które poprawiają ogólną ocenę istotną w dalszej nauce. Tematyka konkursu dendrologicznego i ornitologicznego opracowywana jest przez pracowników naukowych Uniwersytetu Łódzkiego.

Program znajomości podstaw ekologii w zakresie edukacji przyrodniczej ma na celu ukierunkowanie toku postępowania, w sukcesywnym poznawaniu przez uczniów zagadnień związanych z właściwą oceną otaczającego środowiska, występujących w nim zagrożeń, a co jest najbardziej istotne, możliwości przeciwdziałania tym zjawiskom. Świadome podejmowanie decyzji ma daleko lepszy skutek, niż stosowanie przypadkowych działań, mogących przynieść efekt przeciwny do zamierzonego. Dlatego edukacja przyrodnicza powinna rozpoczynać się wraz ze zdobywaniem początków wiedzy, aby świadomość ekologiczna społeczeństwa była podstawą jego zachowania i działalności, oraz umożliwiała poprawę, a nie zagrożenie dla środowiska naturalnego.

P R E Z E S
ZARZĄDU OKRĘGU ŁÓDZKIEGO
LIGI OCHRONY PRZYRODY

arch. Mirosław Konwerski